

ORSZÁGOS RENDŐRFŐKAPITÁNY

PAPP KÁROLY r. altábornagy

Szám:
Előadó:
Telefon:

Tárgy: alapvető jogot sértő
rendőri intézkedés
elleni panasz elbírálása

H A T Á R O Z A T

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva Panaszos nevében képviselő által benyújtott panasz tárgyában folytatott új eljárásban – figyelemmel az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésére, továbbá a Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Panasztestület) állásfoglalása megállapításaira – a panaszt a ruházat átvizsgálás és a bilincselés tekintetében

elutasítom.

A határozat ellen az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 100. § (1) bekezdés a) és e) pontjára, valamint a 109. § (1) bekezdés a) pontjára – fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata kérhető a bíróságtól.

A keresetlevelet az Országos Rendőr-főkapitányságnál (a továbbiakban: ORFK) – a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak címezve (1255 Budapest, Pf.: 117.) – a felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított harminc napon belül lehet benyújtani, vagy ajánlott küldeményként postára adni. Tájékoztatom, hogy a bírósági felülvizsgálat iránti keresetet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/B. § (1) és (2) bekezdésére, a Pp. 394/B. § (1) bekezdésére tekintettel, a Pp. 397/I. § (1) bekezdése alapján elektronikusan is benyújthatja. Az elektronikus kapcsolattartás módjára vonatkozóan részletes tájékoztatást találhat a <http://www.police.hu/ugyintezes/elektronikus-ugyintezes> menüpontban.

A határozat bírósági felülvizsgálta iránti keresetlevél elektronikusan előterjesztésre szolgáló űrlap a <http://www.police.hu/ugyintezes/elektronikus-ugyintezes/birosagi-felulvizsgalat> menüpontból tölthető le.

A határozatot kapják:

- 1) képviselő
- 2) Független Rendészeti Panasztestület
- 3) Rendőr-főkapitányság vezetője
- 4) Irattár

INDOKOLÁS

I.

Képviselő beadványában előadta, hogy panaszost rendőri intézkedés keretében igazoltatták, ruházatát átvizsgálták, megbilincselték, majd előállították.

A panaszos egy hajléktalan emberek megsegítésével foglalkozó szervezet aktivistája. A „kiserdőben” élő négy ember jogszerűtlenül emelt lakóhelyének elbontását, ingóságai egy részének szemétként való eltakarítását igyekezett megakadályozni azzal, hogy az erdőtakarítást végző személyek, valamint a közterület-felügyelők figyelmét a tevékenységük jogellenességére felhívta.

A képviselő álláspontja szerint a panaszos jogsértő cselekményt nem követett el, ezért az intézkedések és a kényszerítő eszköz alkalmazása szükségtelen, indokolatlan, továbbá – különösen a megbilincselése és előállítása – aránytalan is volt. Egyfelől a bilincselést nem előzte meg igazoltatás, holott a jelentésben ez szerepel. Az igazoltatás elmaradását a beadványhoz mellékelt felvételek is igazolják. Mivel a rendőri jelentések nem a valóságnak megfelelően rögzítik a történeteket, ezért arra is megalapozott következtetést lehet vonni, hogy nem az arányosság és fokozatosság követelményének megfelelően került sor a kényszerítő eszköz alkalmazására. A képviselő szerint a panaszos magatartása nem indokolta az igazoltatás elmaradását.

A képviselő álláspontja szerint az előállítás indokolatlan volt azért is, mert a panaszos egy olyan rendőri intézkedéssel összefüggésben lépett fel, mely az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának állásfoglalása értelmében (AJB 4326/2011.) önkényes, kellő jogszabályi alapot nélkülöz, így az ott élő emberek alapvető jogaival összefüggésben alkotmányos visszaállást okozó eljárás biztosítása volt, így a képviselő véleménye szerint nyilvánvalóan jogszerűtlennek tekintendő.

A képviselő felvételeket is csatolt, mint bizonyítékokat.

A beadványban foglaltak szerint a panaszos sérelmezi:

- az igazoltatása elmaradását,
- előállítását,
- ruházatának átvizsgálását,
- vele szemben bilincs használatát.

II.

A Panasztestület a panaszos megbilincselése, valamint ruházatának átvizsgálása miatt alapjog súlyos sérelmét állapította meg, míg a panasz többi pontjában az alapjog sérelmét nem tartotta megállapíthatónak. Erre tekintettel hatásköröm és illetékességem az Rtv. 92. § (1) bekezdésén, valamint az Rtv. 93/A. § (6) és (7) bekezdésén alapul.

III.

Az országos rendőrfőkapitány a fenti panaszról határozatban döntött. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: Bíróság) ítéletében foglaltak alapján – a Kúria ítéletében foglaltakra is tekintettel – a fenti panaszügyben kizárólag a ruházatátvizsgálás és a bilincselés tekintetében új eljárás lefolytatását rendelte el. Az új eljárás

során a panaszt a hatóság elutasította. A döntés felülvizsgálata érdekében a képviselő keresetet nyújtott be a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz, mely alapján lefolytatott eljárás során a Bíróság ítéletével a hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte. Az új eljárásban a tényállás tisztázásához további bizonyíték beszerzésére nem volt szükség a tényállás tisztázása érdekében. A panaszos további bizonyítékot, indítványt sem terjesztett elő.

A vizsgálat során az alábbi bizonyítékok alapján állapítottam meg a döntésem alapjául szolgáló tényállást.

- a panasz és az abban hivatkozott videó felvételek (3 lap);
- az előállítás időtartamáról szóló igazolás (1 lap);
- jelentés előállítás végrehajtásáról, illetve kényszerítő eszköz alkalmazásáról (2 lap);
- a Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály Körzeti Megbízotti Alosztály vezetőjének jelentése (4 lap);
- a Közterület-felügyelet fejlődésével ellátott feljegyzés (1 lap);
- a Kft. ügyvezető igazgatójának levelei (1-1 lap);
- rendőri jelentés (2 lap);
- rendőri jelentés (2 lap);
- jegyzőkönyv (3 oldal);
- határozat (3 lap).

1. Bilincs alkalmazása:

Rtv. 48. § d) szerint a rendőr bilincset alkalmazhat az ellenszegülés megtörése érdekében.

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 5. § (4) bekezdése szerint, *”A rendőri intézkedés során úgy kell eljárni, hogy a rendőr megelőzze megtámadását, lefegyverzését, továbbá akadályozza meg, hogy a figyelmét a szolgálati tevékenységtől elvonják vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel.”*

Az Rtv. 1. § (2) bekezdés 4-5. pontjai értelmében a rendőrség közlekedési hatósági és rendészeti feladatokat lát el, illetve ellátja a közterület rendjének fenntartásával kapcsolatos rendészeti feladatokat. felkérésnek megfelelően a rendőrkapitányság vezetője a közrend fenntartása érdekében intézkedett két rendőr helyszínre vezénylésére, tekintettel az Rtv. 2. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjára, mely szerint a rendőrség a feladatának ellátása során együttműködik az állami és helyi önkormányzati szervekkel, a társadalmi és gazdálkodó szervezetekkel, az állampolgárokkal és azok közösségeivel, illetve segítséget nyújt - jogszabályban meghatározott esetben - az állami és a helyi önkormányzati szervek hivatalos eljárásának zavartalan lefolytatásához. Az Rtv. 13. § (1) bekezdése szerint a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni, vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak.

Az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár. Az Rtv. 16. § (1) bekezdés szerint a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége e nélkül is biztosítható.

Az intézkedés megítélése szempontjából jelentőséggel bírnak az alábbi tények. A Kft ügyvezető igazgatója bejelentést tett a Rendőrkapitányságra, hogy Kft. a kiserdőben bozótirtási és hulladékszállítási feladatokat végez. Ezzel kapcsolatosan kérte a rendőrkapitányság vezetőjét, hogy kettő fő rendőrrel * órától * óráig biztosítsa a területet a fokozott balesetveszély és a várhatóan bonyolódó forgalmi helyzetre tekintettel. A munkálatokat az Önkormányzat használatában álló erdős területen végezték az Önkormányzat tudtával és érdekében. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítható, hogy a helyszínen tartózkodó közterület-felügyelők felszólították az erdőben jogellenesen emelt építményekben életvitelszerűen tartózkodó személyeket, hogy ingóságaikat pakolják össze, egyúttal tájékoztatták őket, hogy a szállón a kutyáikkal együtt fogadják őket, ahová igényük szerint az ingóságaikat is átszállítják. Ezt követően a Kft. munkatársai megkezdték a munkálatokat, ennek keretében az erdőben életvitelszerűen tartózkodó személyek által felhalmozott tárgyakat összerakták azok elszállítása érdekében.

E tevékenységet megakadályozandó, a panaszos e tárgyakat többször megfogta, azokra ráült. A videofelvételek tanúsága szerint egy munkás tetteles bántalmazással fenyegette meg a panaszost, mivel őt a panaszos megérintette. A helyszínen tartózkodó rendőrök ezt megelőzően és ezt követően is többször felszólították a panaszost, hogy ne zavarja a munkálatokat. Ezalatt a panaszos többször kifejtette abbéli véleményét, hogy a rendőri intézkedés jogszerűtlen, a rendőri felszólításokat, amelyek szerint a panaszosnak el kellett volna távolodnia a helyszíntől, szóban kifejezetten „visszautasította”, majd az önkormányzat tevékenységének jogszerűtlensége mellett érvelt, ebből a rendőri intézkedés jogszerűtlenségét is vélelmezve.

A fenti események kapcsán a panaszost a rendőrök azért vonták intézkedés alá, mert többszöri rendőri felszólításnak, utasításnak nem tett eleget, a fent részletezett munkálatok helyszínén a rendőri felszólítások ellenére bent tartózkodott, ezzel megszegve az Rtv. 19. § (1) bekezdését, illetve igyekezett magát kivonni a rendőri intézkedés alól úgy, hogy eközben a magatartásával a rendőri felszólítás ellenére is akadályozta a hivatalos szervek munkáját. E magatartása a Független Rendészeti Panasztestület állásfoglalása szerint is alkalmas volt az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Kormányrendelet 40/A. §-ban rögzített – jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértés – tényállásának megvalósítására. Emiatt a rendőrök az Rtv. 19. § (2) bekezdése alapján jogosultak, az Rtv. 13. § (1) bekezdése szerint pedig kötelesek voltak intézkedést kezdeményezni, és az Rtv. 19. § (2) bekezdése alapján szükség esetén kényszerítő eszközt alkalmazhattak a panaszossal szemben.

A panaszos a rendőri intézkedéseknek szóban kifejtve és passzív ellenszegülést tanúsítva nem kívánt eleget tenni. A Kúria a korábbi határozatában megállapította, majd a határozatában később utalt e megállapítására, mely szerint a vizsgált intézkedési helyzet nem tartozott azon kivételes – az Rtv. 19. § (1) bekezdés második mondat második

fordulatában említett – esetkörbe, amely körülmény engedetlenségre jogosította volna a panaszost, ezért annak jogszerűségét a panaszos a helyszínen nem vitathatta.

Ezekre tekintettel megállapítható, hogy szükségessé vált a panaszos részéről a rendőri intézkedésnek megfelelő magatartás kikényszerítése. A kikényszerítés törvényes eszközei az Rtv. V. fejezetében foglalt kényszerítő eszközök lehettek. Ezen kényszerítőeszközök közül kellett a rendőrnek kiválasztania azt, vagy azokat, amelyek alkalmazásával intézkedése megfelel az Rtv. 15. § (1)-(2) bekezdésében, az Rtv. 16. § (1) bekezdésében, valamint a Szolgálati Szabályzat 5. § (4) bekezdésében foglalt követelményeknek, azaz, az intézkedés végrehajtása szempontjából maximális biztonságot nyújtó, azonban az intézkedés alá vont személy oldalán nyilvánvaló aránytalanságot, szükségtelen mértékű korlátozást nem jelentő kényszerítő eszközt kellett alkalmazni. Az alábbiakban e szempontok megvalósulását teszem a vizsgálatom tárgyává a fent részletezett valamint az alábbi tények alapján.

A panaszos kezeit az intézkedő rendőr – a többszöri eredménytelen felszólítást követően – hátrabilincselte és a szolgálati gépjárműhöz kísérte. Ennek során a panaszos izmait elemlyesztette, ezért a földre került. A rendőrök megfogták és egy szakaszon vitték, majd a panaszos jelezte, hogy fullad, ezért a földre tették, ahol a panaszos a saját lábára állt és ezt követően kísérték a szolgálati gépjárműhöz. A bilincset a rendőrök 15 perc időtartamban alkalmazták a panaszossal szemben, a helyszínről a Rendőrkapitányságra történő szállítása idejére annak biztonságos végrehajtása – a panaszos ellenszegülésének megtörése – érdekében.

Megállapítható, hogy a panaszossal szemben kényszerítőeszközként a rendőrök bilincset alkalmaztak. A bilincshez képest hatásában egy kényszerítő eszköz, a testi kényszer mérhető. A Testi kényszer volt az a kényszerítő eszköz melyet a rendőr alkalmazhatott volna a panaszos ellenszegülésének megtörésére a vizsgált szituációban. Ezen a ponton elengedhetetlen a két kényszerítő eszköz összehasonlítása az arányossági szabályok tükrében, amelyet elsőként a hatóság általánosságban végez el, majd alább, azt a jelen ügy tényadataival összevetve von le következtetést a jelen eljárás tárgyát képező bilincselés arányosságára.

Általános megállapítások

Az Rtv. 48. §-hoz fűzött indokolás szerint a bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennélfogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyamánként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbevétel) alkalmazható.

Az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

A Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdés d) pontja szerint „A bilincs alkalmazása kizárólag az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben, a kényszerítő eszköz alkalmazásának az Rtv.-ben és az e rendeletben meghatározott követelményei teljesülése esetén, különösen

azzal szemben lehet indokolt, akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg.”

E törvényi rendelkezések nem csak a rendőr által alkalmazható „kényszer” maximumát, de minimumát is előírják, mégpedig oly módon, hogy a rendőr olyan fokú kényszert kell, hogy alkalmazzon, amely megfelelő biztonságot fog nyújtani az intézkedés jövőbeni része során is. Ez az előírás az intézkedő rendőrtől azt követeli meg, hogy a panaszos jövőbeni magatartására vonatkozóan vonjon le megbízható következtetéseket. E következtetést a rendőr a helyszínen a jövőre vonatkozóan nem végezheti el „patikamérlegen”. Számtalan példa mutatta már, hogy a rendőr olykor „alábecsüli” a szükséges intézkedés mértékét. Ezek következménye „jobb esetben mindössze” szökés, rosszabb esetben önkárosítás, súlyos sérülés, lőfegyverhasználat lett. A rendőrtől a törvényalkotó elvárja, hogy az intézkedése során ilyen esetek ne következhessek be.

Fontos hangsúlyozni azt a tényt is, hogy az alkalmazott kényszerítő eszköz „pozitív hatását”, azaz a megelőzött további jogsértő cselekményt – megtörténtük hiányában – igazolni, bizonyítani nem lehet sem az intézkedés korai szakaszában, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően a helyszínen, sem azt követően hatósági, vagy bírósági eljárásban.

A jogalkotó ezért a mérlegelésnek „tágabb kört enged” amikor azt írja elő, hogy a rendőri intézkedés csak „nyilvánvalóan aránytalan” hátrányt nem okozhat az intézkedés alá vont személynek.

A két vizsgálandó kényszerítő eszköz (testi kényszer, bilincs) között jogalkotói jogértelmezés nem tett különbséget súlyuknál fogva sem az Rtv-ben, sem az intézkedés idején hatályban volt más jogszabályban.

Jogalkotói iránymutatás hiányában a hatóság jogalkalmazói tevékenysége során ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a testi kényszer és a bilincs között fennáll-e „nyilvánvaló” és szignifikáns különbség a tekintetben, hogy mekkora hátrányt okoz.

A testi kényszer alkalmazása olyan fizikai erő kifejtéssel jár, mely ereje, irányultsága (elvezető fogások, karfeszítés, földre fektetés) révén képes lehet megtörni az elszendvedőjének akaratát, azaz az akaratlagos ellenszegülő mozgását mindaddig, amíg a rendőr saját fizikai erő kifejtését megfelelő intenzitással és irányultsággal fenntartja. A bilincs fizikai jellemzőinél fogva – a testi kényszerhez hasonlóan, szakszerűen felhelyezve – arra alkalmas, hogy a megbilincselte személy nem kívánt mozgását lehetetlenné tegye. Amíg a testi kényszerrel akár az intézkedés alá vont személy teljes testét kontrollálni lehet, addig a kezek megbilincselése csak a kezek szabad mozgását gátolja meg, sok esetben továbbra is szükséges az illető kísérése, megfogása.

A testi kényszer alkalmazásával szembeni ellenszegülés esetén maga a testi kényszer hámsérülést, vagy ennél súlyosabb sérülést (ízületi, vagy csontsérülést) is okozhat. A bilincs szabályszerűen felhelyezve további ellenszegülés (a kezek szétfeszítése) esetén szorosabbá válva jellemzően hámsérülést okoz.

Az akarathajlító hatás, a személyes szabadság korlátozásának mértéke tekintetében tehát megállapítható, hogy a bilincselés alkalmazása koránt sem jelent fizikailag nagyobb mértékű korlátozást. A testi kényszer a rendőr fizikai képességeit és figyelmét jellemzően nagymértékben, akár teljes mértékben leköti. A bilincs alkalmazásával a rendőr a helyszíni

intézkedése során fizikai erejét és figyelmét egyaránt nagyobb mértékben oszthatja meg, hiszen a nem kívánt mozgást nem a rendőr, hanem részben a bilincs akadályozza. Ez utóbbi úgy az intézkedés biztonsága, mint a tágabb környezet, végső soron a közrend szempontjából is kedvezőbb intézkedési helyzetet jelent.

Szóba jöhet a kényszerítő eszközök alkalmazásának negatív társadalmi megítélése, és ebben a körben kérdéses lehet, hogy a megbilincselés nagyobb mértékben korlátozza-e az emberi méltóságot, becsületet, mint a folyamatos karfeszítéssel, vagy más módon kivitelezett megfogással történő elvezetés. Jogszabály iránymutatást nem ad a hatóságnak ilyen értékelés elvégzéséhez, így ez nem tartozik a hatáskörömbé.

A Szolgálati Szabályzat hivatkozott rendelkezése értelmében a bilincs különösen akkor alkalmazható, ha a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés testi kényszerrel nem törhető meg. A testi kényszer akarathajlító jellegére tekintettel fogalmilag feltétlenül az ellenszegülő magatartás megszűnését eredményezi, ez ugyanakkor nem jelenti az ellenszegülés megtörését is, azaz az ellenszegülési szándéktól való elállást, ezért a testi kényszer megszüntetésekor az intézkedés alá vont személy további aktív ellenszegülést tanúsíthat. Erre tekintettel a bilincs alkalmazása a testi kényszert kiváltva, kiegészítve a további ellenszegülő magatartás megakadályozására hivatott. A testi kényszerrel lefogott személy esetében azt, hogy csupán ellenszegülő magatartása kényszerű megszűnéséről, avagy az ellenszegülés megtöréséről (szándéktól való elállásról) van-e szó, alapvetően tudati, érzelmi kérdésként, egzakt módon eldönteni, tehát az érintett jövőbeni szándékára vonatkozóan biztos következtetést levonni sem a helyszínen, sem a későbbiek során nem lehet.

Ezért – a már fent is kifejtettek szerint – az Rtv. rendelkezése értelmében a rendőr mérlegelésén múlik, hogy a testi kényszer felváltása, kiegészítése céljából alkalmazza-e a bilincselést. A jelen esetben a tényállásban említett indulatos, aktív ellenszegülő magatartásra tekintettel okszerűen döntött a rendőr úgy, hogy a testi kényszert a bilincseléssel kiváltva továbbra is fenntartja a panaszos szabad mozgásának korlátozását mindaddig, amíg a helyszíntől eltávolítva, a rendőrkapitányság területére kísérik, kizárva, minimálisra csökkentve a további jogsértő cselekmény elkövetésének a lehetőségét.

Megállapítottam, hogy a bilincselés és a testi kényszer között nyilvánvaló különbség a korlátozás azaz „hátrány okozás” mértékében nem állapítható meg, sőt a bilincselés a testi kényszerrel szemben csak a karok mozgását akadályozza legfeljebb azonos sérülés veszélye mellett.

Az ügyre vonatkozó megállapítások a fenti következtetések és a megállapított tényállás alapján

A panaszossal szemben alkalmazott bilincs arányosságának megítélése tekintetében nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a rendőri intézkedésnek folyamatosan ellentmondott, a többszöri rendőri felszólításnak sem tett eleget. Aktív ellenszegülést a rendőri intézkedéssel szemben nem tanúsított a panaszos, ugyanakkor a helyszínen a hivatalos szervek alkalmazottainak munkáját aktív magatartásával, a rendőri felszólítások ellenére, folyamatosan akadályozta, e magatartásával elvonta – az eredendően a fokozott balesetveszély és a várhatóan bonyolódó forgalmi helyzetre tekintettel a helyszínt biztosító – rendőrök figyelmét. A panaszos e magatartásával szabálysértést követett el, amely a panaszos

– Kúra által is jogszerűnek ítélet – előállításával végződött. A személyes szabadságot korlátozó intézkedés (előállítás) eredményes és biztonságos végrehajtása szükségessé tette, hogy a kérelmezőnél mozgáskorlátozó eszközként – a testi kényszernél nyilvánvalóan nem súlyosabb korlátozást jelentő – bilincset alkalmazzon a rendőr.

Az Rtv. 16. § (1) bekezdése alapján a bilincselést az arányosság elvének szem előtt tartásával alkalmazhat a rendőr úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vont személynek. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége e nélkül is biztosítható.

A rendelkezésre álló adatokból megállapítható, hogy az intézkedés eredményességének fenntartását és végrehajtását szolgáló eszköznek az alkalmazása csak olyan helyzetet teremtett, amely a kérelmező mozgását a szükséges ideig (15 perc) korlátozta, sérüléssel vagy károkozással nem járt, s amely egyben biztosította az előállítás eredményes és biztonságos végrehajtását. A panaszos kiszámíthatatlan magatartását támasztja alá, hogy a rendőrségi szolgálati gépjárműhöz történő kísérése során a saját testi épségét (fojtás) is veszélyeztető váratlan helyzetet teremtett, amikor a földre dobta magát és ezzel a ruhája, saját állítása szerint is fojtó hatást váltott ki nála. Ennek ellenkezőjét a panaszos sem állította, illetve az eljárásban erre vonatkozó bizonyítékot nem terjesztett elő. A kérelmező előállítására került sor. Tekintettel a kérelmező helyszínen tanúsított magatartására (passzív, és verbálisan szó szerint kimondott ellenszegülésére) a személyes szabadság korlátozásával járó intézkedés eredményes és biztonságos végrehajtása indokolta a bilincs testi kényszerrel együtt történő alkalmazását, a rendőr tehát a helyszínen tapasztalt magatartása alapján okkal feltételezte a panaszos részéről a jövőben is további ellenszegülés tanúsítását, semmi nem utalt arra, hogy a panaszos ellenszegülésre vonatkozó elhatározását megváltoztatta, azaz megtört az ellenszegülése. Ilyen módon a bilincs részben megelőzte a további ellenállást, és részben fenntartotta az intézkedés biztonságát. A panaszos azzal, hogy lábait maga alá húzta, kiváló példáját adta annak a következtetésnek, hogy a bilincselés a testi kényszernél nem jelent súlyosabb korlátozást, hiszen a bilincselés során kifejtett fenti magatartását a bilincselés fenntartása mellett, négy rendőr fizikai erő kifejtése volt képes ellensúlyozni, ebbéli passzív ellenszegülését megtörni.

Ezen tényekre és következtetésekre alapozottan megállapítottam, hogy a rendőri intézkedés végrehajtását biztosító kényszerítő eszköz, a bilincs alkalmazása jogszerű és arányos volt. A bilincsnél a testi kényszer kiegészítő – az emberi méltóságot nem sértő módon történő – alkalmazása nem minősíthető aránytalan intézkedésnek és a panaszos személyiségi jogainak sérelmét sem valósítja meg, különös tekintettel arra, hogy a rendőr olyan személlyel szemben alkalmazott bilincset, aki szabálysértés elkövetése miatti előállítás, azaz személyes szabadság korlátozásával járó intézkedés alatt állt. **A panasz e bilincselés tekintetében alaptalan.**

2. A ruházatátvizsgálás jogszerűsége, arányossága

Az Rtv. 31. § (1) és (2) bekezdései alapján „*Akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja. A ruházat átvizsgálását - halaszthatatlan eset kivételével - az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti. Az intézkedés nem történhet szemérem sértő módon.*”

Az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint „*A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több*

lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.”

A Szolgálati Szabályzat 5. § (4) bekezdése szerint, *”A rendőri intézkedés során úgy kell eljárni, hogy a rendőr megelőzze megtámadását, lefegyverzését, továbbá akadályozza meg, hogy a figyelmét a szolgálati tevékenységtől elvonják vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel.”*

A panaszos 1, pontban részletezett magatartására tekintettel az intézkedő rendőr – a Kúria fenti számú ítélete alapján – jogszerűen döntött a panaszos előállításával mellett. A panaszos ruházatát a rendőrkapitányságra történő szállítását megelőzően átvizsgálták. A ruházat átvizsgálás célja a támadásra, vagy önkárosításra alkalmas eszközök elvétele a fogvatartás időtartama alatt.

Amint azt az előzőekben kifejtettem, egyrészt az Rtv. 15. §-ában foglalt arányossági szabály nem csak felső, de alsó határát is kijelöli a szükséges kényszernek. Másrészt a fogvatartott személy jövőbeni szándékára vonatkozó tökéletesen pontos következtetést az aktuális viselkedése alapján levonni nem lehet. Meglátásom szerint ezért határoz meg tágabb mérlegelési lehetőséget a jogalkotó, amikor a rendőr számára csak az intézkedéssel nyilvánvalóan arányban nem álló intézkedést tiltja meg.

Jelen esetben az intézkedési szituáció az előállítás megkezdése volt. Az előállítás biztonságos végrehajtása érdekében az Rtv. preventív biztonsági intézkedések végrehajtását biztosítja. A Szolgálati Szabályzat 5. § (4) bekezdése szerinti követelménynek a rendőr úgy tud eleget tenni, hogy a részére biztosított törvényi preventív intézkedéseket alkalmazza. Ilyen intézkedések egyike az Rtv. 31. § (1) bekezdésében rögzített ruházat átvizsgálás.

A preventív intézkedés célja, hogy a rendőr a személyes szabadságot korlátozó intézkedésnek biztonságosan érvényt tudjon szerezni. Az Rtv. 31. § (1) bekezdése értelmében, akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja.

A ruházat átvizsgálás, az intézkedésre irányuló figyelmeztetést követően gyors vizsgálatot takart, illetve a rendőr a szakmai követelményeknek megfelelően a panaszoshoz kérdést intézett, hogy szűrő vágó eszköz található-e nála.

Az intézkedés célja, hogy a rendőrség a személyes szabadságot korlátozó intézkedés eredményes és biztonságos végrehajtásának érvényt szerezzen. Az intézkedés preventív jellegű, azaz megelőzés, a jogsértés megakadályozására vagy veszélyhelyzet kialakulására. Az intézkedés szükségességét támasztja alá az a körülmény is, hogy a panaszost a rendőrök nem az arra szolgáló speciálisan kialakított járművel szállították.

A fenti céllal végrehajtott intézkedésnek nincs olyan jogszabályi alapja, amely szerint a rendőr mintegy „alapos gyanú” esetén foganatosíthatná az Rtv. 31. § (1) bekezdés alapján a ruházatátvizsgálást. Azaz – amint a jogszabály is fogalmaz –, az intézkedésnek csupán célja az esetlegesen birtokolt, az intézkedés biztonságát veszélyeztető eszközök megtalálása. Tehát nem kiváltó oka, feltétele az ilyen eszköz szemmel látható birtoklására utaló jel. Éppen ellenkezőleg, nyilvánvaló tény, hogy a közbiztonságra különösen veszélyes eszközök birtoklására (pl.: 8 centiméter vágóélet meghaladó méretű vágóeszköz) nem feltétlenül

utalnak szemmel látható jelek. Tény egyben az is, hogy nem csak a közbiztonságra különösen veszélyessé minősített eszközök, de a hétköznapi életben használatos egyéb tárgyak is alkalmasak lehetnek támadásra, vagy önvészély okozására. Méretükből adódóan ezen tárgyak több esetben akár zsebben, öv vagy sapka alatt is észrevétlenül birtokolhatóak. Nem nehéz belátni, hogy e tárgyak birtoklásának felderítése, avagy a birtoklás tényének kizárása méltányolandó cél, az intézkedés biztonsága érdekében szükséges. Ezért tűzte a jogalkotó ezen intézkedés céljául az ilyen nem látható eszközök megtalálását, és nem hozza a rendőrt olyan helyzetbe, hogy ha az ilyen eszköz birtoklásának gyanúja nem merül fel, akkor ennek esetleges elvétele céljából átvizsgálást nem végezhet. Egy ilyen törvényi rendelkezés az intézkedés kockázatosságát ésszerűtlen módon megnövelné, miközben a fogvatartottnak minősülő intézkedés alá vont személy alapjogainak korlátozásában – az elérni kívánt cél, azaz az intézkedés biztonságának jelentős mértékű növelésével összevetve – aránytalan többlet korlátozást az átvizsgálás és időleges birtokjog korlátozás nyilvánvalóan nem jelent. Indirekt módon közelítve a jogértelmezési kérdéshez szintén megállapítható, hogy az Rtv. céljával ellentétes eredményre vezet azon értelmezés, mely szerint az intézkedés alá vont személytől az általa „jól, észrevétlenül” elrejtett, egyébként támadásra, önvészély okozására alkalmas eszközt a rendőr – az azzal történő támadás, vagy önvészély okozás megkezdéséig – meg sem kísérelheti elvenni, azaz őt az Rtv. ezen tárgyak birtoklására mintegy feljogosítja, legalább is védi őt e helyzet átvizsgálással történő megváltoztatásától.

A ruházatátvizsgálással szemben a törvény csupán azt a követelményt állítja, hogy az nem történhet szemérem sértő módon, és azt – halaszthatatlan eset kivételével – az intézkedés alá vont személlyel azonos nemű személy végezze.

Fontos hangsúlyozni, hogy azt a tényt, hogy a panaszosnál a támadás vagy önvészély okozásra alkalmas tárgy nem volt, csak annak az intézkedésnek tudatában lehet kijelenteni, amelyet a rendőrök az Rtv. 31. § (1) bekezdése alapján fogatosítottak.

Ezen intézkedések szükségszerűségét olyan esetek bizonyítják, amikor a fenti intézkedést nem, vagy nem kellő körültekintéssel végezték el és sajnálatos módon – egyébként előre nem jelezett módon – a fogvatartott személy önkárosítást kísérelt meg, vagy hajtott végre. Amennyiben a rendőri intézkedés hiányossága is közrejátszik ilyen helyzet kialakulásában, úgy ezért a rendőrt felelősség terheli, azaz az ilyen helyzeteket intézkedése során köteles megelőzni az Rtv. 15. §-a alapján.

Mérlegelve tehát egyrészt azt, hogy a panaszos jövőbeni szándékát patikamérlegen nem lehet lemérni, másrészt az intézkedés a panaszos és a rendőrök, így az intézkedés biztonságát, végső soron a közrend fenntartását szolgálta, meglátásom szerint a személyes szabadságától jogszerűen megfosztott panaszos ruházatának átvizsgálása (a céljára és szükségességére tekintettel) nem jelentett olyan nyilvánvalóan aránytalan többletkorlátozást, amely miatt az intézkedés nem felelt volna meg az arányosság törvényes kritériumának. Ilyen hátrányra a panaszos sem hivatkozott. Ezért a panasz e tekintetben alaptalan.

IV.

A Panasztestület a panaszos megbilincselése miatt emberi méltóságának súlyos sérelmét állapította meg, mivel meglátása szerint a panaszos magatartása nem adott okot arra, hogy megbilincseljék. E megállapítást a panaszos azon magatartására alapozta mely

videofelvételen megtekinthető. Ezek alapján a Panasztestület arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos felvételen látható magatartása alapvetően passzivitásban, vitatkozásban nyilvánult meg, nem tartalmazott olyan elemet a viselkedése mely arról tanúskodott volna, hogy a panaszos ellenszegülése ne lett volna megtörhető csupán testi kényszerrel.

A Panasztestület e megállapításával az alábbi indokok alapján nem értek egyet.

Egyrészt, amint azt fent kifejtettem, az ellenszegülés szándékára a magatartás látható jeleiből megbízható, pontos következtetést a jövőre vonatkozóan levonni nem lehet, ugyanakkor az intézkedést megfelelő szintű biztonsággal kell végrehajtani az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése alapján. Ennek érdekében a jogalkotó az alapjog korlátozása arányosságának „speciális zsinórmértékét” állította fel a hivatkozott szakasz első bekezdésében, mely szerint az intézkedés „csupán” nyilvánvaló aránytalanságot nem okozhat a korlátozó hatása révén, olyan szintű aránytalanságot ugyanakkor okozhat, amelynek megítélése mérlegelés tárgyát képezheti. A nyilvánvaló aránytalanság meglátásom szerint azon eseteket öleli fel amikor, mérlegelés nélkül kétséget kizáróan megállapítható az intézkedés szükségtelensége, nem valószínűsíthető olyan közérdek, melynek érvényre juttatása érdekében történt a korlátozás. Azért nem lehet szó ez esetben a rendőrség részéről bizonyításnak, és kell elfogadni a valószínűsítést, mert a jogkorlátozással megelőzött következmény, mint meg nem történt esemény nem bizonyítható.

A panaszos szóban többször kifejtette, hogy a rendőri intézkedés nem jogszerű, annak nem fog eleget tenni. Azaz önmaga jelentette ki, hogy az Rtv. 19. § (1) bekezdésében foglalt engedelmségi kötelezettségét meg kívánja szegni. Korábbi magatartásával tevőleg akadályozta a jelenlévő hivatalos szervek munkáját. Az intézkedés során ezt követően az ellenszegülő magatartásának feladására utaló kijelentést nem tett. Mindezen körülmények alapján a rendőr nem juthatott felelősen arra a következtetésre, hogy pusztán attól, hogy a panaszos karját megfogja, a panaszos ellenszegülési szándékától végleg eláll. Nem is állt el, mert mint az a felvételen látható, a panaszos még megbilincsel állapotban is váratlanul megnehezítette az előállítás végrehajtását azzal, hogy lábait maga alá húzva elesett volna, ha a rendőrök nem tartják meg és nem viszik tovább kézben (bilincselés melletti testi kényszer).

Másrészt, amint fent azt kifejtettem, jogszabályi rendelkezés nem rögzíti a panasztestület által tényként kezelt azon állítást, hogy a bilincs a testi kényszernél súlyosabb korlátozást jelentő kényszerítő eszköz. A két nevezett kényszerítő eszköz hatásának részletes összevetése alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a bilincs hatásában nem jelent a testi kényszernél súlyosabb korlátozást, az sok esetben csupán a testi kényszer részbeni felváltására, kiegészítésére alkalmas. Így jelentkezett ez a vizsgált intézkedés során is.

A panaszos tehát már a megbilincselését követően, magatartásával önmagára is veszélyes helyzetet teremtett, hiszen maga panaszkodott arra, hogy amint lábait maga alá húzta fulladni kezdett, és ez az intézkedés azon mozzanata, mely kiváló gyakorlati példáját adja a testi kényszer és bilincs egymáshoz való viszonyával kapcsolatosan levezetett fenti következtetésnek. A panaszos fenti magatartása tehát az Panasztestület álláspontjával ellentétben meglátáson szerint – figyelemmel a rendőri intézkedések arányosságának törvénybe foglalt „speciális zsinórmértékére” is – megalapozta a bilincsnél, mint a testi kényszernél nem súlyosabban korlátozó kényszerítő eszköznek az alkalmazását a testi kényszer részleges kiváltására.

A Panasztestület a panaszos ruházatának átvizsgálása kapcsán megállapította, hogy azt a rendőrség szükségtelenül hajtotta végre, ezért ezzel összefüggésben sérült az emberi méltósághoz való alapvető joga.

A Panasztestület e megállapítását arra alapozta, hogy az eset történéseit vizsgálva nem tudott feltárni olyan momentumot, ami a rendőrökben megalapozott gyanút ébreszthetett volna az iránt, hogy a panaszosnál támadásra, vagy önvészély okozására alkalmas tárgy található. Arra sem a panaszos ruházata, sem magatartása alapján nem lehetett következtetni, hiszen bár szóban hevesen reagált tetteiben passzív maradt.

A Panasztestület ezen álláspontjával az alábbi indokok alapján nem értek egyet.

Amint azt a fentiekben kifejtettem, az Rtv. 31. § (1) bekezdésben foglalt tényállás bekövetkezésének, azaz a személyi szabadságában korlátozni kívánt személy ruházatának átvizsgálásának a törvényi rendelkezés alapján nem feltétele bármilyen szintű gyanú arra vonatkozóan, hogy támadásra vagy önvészély okozására alkalmas eszközt tart magánál. Ennek az elvi lehetőségét maga a jogalkotó rögzíti azzal, hogy a rendőr elé azt a célt állítja, hogy az átvizsgálással derítse fel, tisztázza, hogy van-e az intézkedés alá vont személy birtokában ilyen tárgy. Tehát ezen intézkedés preventív jellegű, semmilyen szintű gyanú nem szükséges a foganatosításának szükségességére vonatkozóan. Ellenkező esetben a kellően elrejtett szűrő vágó, vagy más veszélyes eszköz elvételére a rendőrnek nem volna lehetősége, amely az intézkedés biztonságának ok nélküli jelentős korlátozását jelentené. Ez ellentétes volna az Rtv. megalkotásának céljával, azaz, hogy a rendőr e törvény alapján hatékonyan lépjen fel a közrendet sértő vagy veszélyeztető magatartás elkövetőivel szemben. Indirekt módon közelítve a jogértelmezési kérdéshez szintén megállapítható, hogy az Rtv. céljával ellentétes eredményre vezet azon értelmezés, mely szerint az intézkedés alá vont személytől az általa „jó, észrevétlenül” elrejtett, egyébként támadásra, önvészély okozására alkalmas eszközt a rendőr – az azzal történő támadás, vagy önvészély okozás megkezdéséig – meg sem kísérelheti elvenni, azaz őt az Rtv. ezen tárgyak birtoklására mintegy feljogosítja, legalább is védi őt e helyzet átvizsgálással történő megváltoztatásától.

Nem helytálló éppen ezért meglátásom szerint a Panasztestület azon alapfeltevése, jogértelmezése, hogy a rendőrség részéről a ruházatátvizsgáláshoz nem is egyszerű, hanem „megalapozott gyanú” szükséges az említett tárgyak birtoklása vonatkozásában. Azért sem helytálló ez a feltevés, mert éppen a rendőr által elvégzett, és a Panasztestület által alapjogot sértőnek minősített ruházatátvizsgálás eredményének ismeretében állíthatja a Panasztestület teljes bizonyossággal, hogy a panaszos átvizsgálása „szükségtelen volt”.

Mindezek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint döntöttem.

Határozatom az alábbi jogszabályokon alapul:

- Magyarország Alaptörvénye II. cikke, IV. cikke, XXIV. cikke;
- a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 326. § (7) bekezdése, 330. § (2) bekezdése;
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 29. § (2) bekezdése, 35. § (1) bekezdése, 100.§ (1) bekezdés *a*) pontja valamint a (2) bekezdése, a 109. § (1) és (4) bekezdése;
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 2. § (2) bekezdése, 13. § (1) bekezdése, 15. § (1) és (2) bekezdése, 31. § (1) bekezdése, 48. § *d*) pontja, 92. § (1) bekezdése, a 93/A. § (6), (7) és (9) bekezdései.

Budapest, 2016. április „ ”.

Papp Károly r. altábornagy
rendőrségi főtanácsos